روزنامه سیاسی، اجتماعی و فرهنگی صبح ایران

جوان

صاحب امتیاز: پیام‌آوران نشر روز
مدیر مسئول: محمدجواد اخوان
سردبیر: غلامرضا صادقیان
آدرس: تهران، خیابان بیهقی
کوچه شهید اکبر زجاجی (چهاردهم غربی)، پلاک ۱۲
سازمان آگهی‌ها: ۸۸۵۴۵۴۸۸
روابط عمومی: ۸۸۵۲۳۰۶۰- فکس: ۸۸۴۹۸۴۶۶
توزیع: مؤسسه نشرگستر امروز نوین ۸۸۷۳۰۹۴۲
چاپ: همشهری
Public@JavanOnline.ir

| روزنامه جوان | شماره ۷۷۴۴ | چهارشنبه ۲۰ آبان ۱۴۰۵ | اول جمادی‌الثانی ۱۴۴۸ | اذان ظهر ۱۱:۴۸ |
غروب آفتاب ۱۷:۰۰ | اذان مغرب ۱۷:۱۹ | نیمه شب شرعی ۲۳:۰۵ | اذان صبح فردا ۰۵:۱۱ | طلوع آفتاب فردا ۰۶:۳۷ |

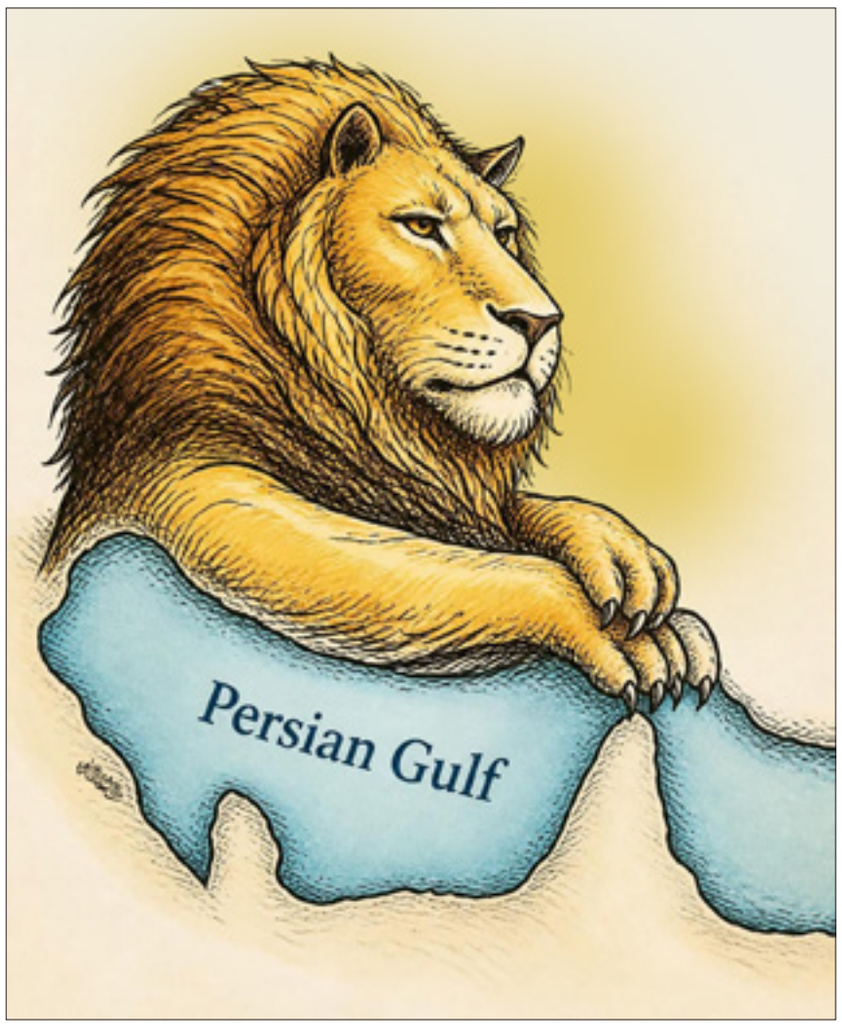
حکمت

امام علی علیه السلام:

آن که به حق پایبند باشد، مردم به سویش رغبت کنند.

غررالحکم: ح ۸۶۴۶

نما | حسین کشتکار

دیده‌بان

پوستر فیلم سینمایی «کوچ» رونمایی شد

پوستر رسمی فیلم سینمایی «کوچ» در آستانه اکران در سینماهای سراسر کشور، رونمایی شد.

با نزدیک شدن به اکران فیلم سینمایی «کوچ» به کارگردانی محمد اسفندیاری و تهیه‌کنندگی مهدی مطهر در سینماهای سراسر کشور، از پوستر رسمی آن با طراحی محمد شکیبا رونمایی شد. «کوچ» با تمرکز بر سال‌های کودکی و نوجوانی سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، بخشی از زندگی او و مسیر رشد و شکل‌گیری شخصیت این شهید را به تصویر می‌کشد. فیلم سینمایی «کوچ» موفق به دریافت سیمرغ بلورین بهترین چهره‌پردازی و بهترین طراحی لباس از چهل‌وچهارمین جشنواره فیلم فجر شد. همچنین چهار دیپلم افتخار به گروه بازیگران خردسال این اثر اهدا شد و مهدی مطهر و محمد اسفندیاری نیز برای نگارش فیلمنامه اقتباسی «کوچ» دیپلم افتخار دریافت کردند. «کوچ» محصول مکتب حاج قاسم است که پخش آن را دفتر پخش «رها فیلم» برعهده دارد و از امروز چهارشنبه ۲۰ آبان‌ماه روی پرده سینماهای سراسر کشور می‌رود. پیش‌فروش بلیت‌های این اثر نیز در سامانه‌های بلیت‌فروشی آغاز شده‌است.

شب شعر «مرد ابدی» برگزار می‌شود

هم‌زمان با سالروز شهادت سردار شهید حسن طهرانی‌مقدم، شب شعر «مرد ابدی» با حضور جمعی از شاعران کشور، امروز در کافه نخلستان سازمان هنری رسانه‌ای اوج برگزار می‌شود.

شب شعر «مرد ابدی» به یاد سردار شهید حسن طهرانی‌مقدم، پدر موشکی ایران چهارشنبه ۲۰ آبان‌ماه ساعت ۱۸ با حضور جمعی از شاعران، اهالی شعر و ادبیات و خانواده شهید طهرانی‌مقدم برگزار می‌شود.

افشین علا، علی‌محمد مؤذن، محمد رسولی، میلاد عرفان‌پور، حسین خزایی، فاطمه نانی‌زاد، محسن کاویانی، محمود اکرامی و رضا صمدیان در این مراسم به شعرخوانی می‌پردازند. شب شعر «مرد ابدی» به همت سازمان هنری رسانه‌ای اوج و هم‌زمان با سالروز شهادت سردار شهید حسن طهرانی‌مقدم، در کافه نخلستان این سازمان برگزار می‌شود.

داستان زندگی اسماعیل هنیه در مشهد اکران شد

نسخه سینمایی مستند «ابوالعبد» مربوط به زندگی سیاسی «اسماعیل هنیه» رهبر فقید سازمان حماس و نخست‌وزیر تشکیلات خودگردان فلسطین برای نخستین بار به همت حوزه هنری خراسان رضوی در پردیس سینمایی مهر کوهسنگی مشهد اکران شد.

علی سلمانی، کارگردان مستند سینمایی «ابوالعبد» دوشنبه‌شب بعد از اکران آن در نشستی با تماشاگران درباره ساخت این اثر گفت: این اثر مدیحه‌سرایی صرف نیست، بلکه روایتی از تاریخ سیاسی جنبش حماس با «نخ تسبیح» مجاهدت‌های اسماعیل هنیه، این شهید والامقام است تا سندی برای ماندگاری در تاریخ باقی بماند.

سلمانی به تشریح جزئیات و چالش‌های ساخت این اثر پرداخت و اظهار کرد: نسخه سینمایی این مستند، بخشی از یک مجموعه سه‌قسمتی (هر قسمت ۵۰ دقیقه) است که به سفارش دفتر سینمایی «راه» برای شبکه اول سیما تولید و پخش شده‌است. وی با بیان اینکه ساخت این مستند از آبان‌ماه ۱۴۰۳ آغاز شد و خردادماه ۱۴۰۵ به پایان رسید، هدف اولیه از خلق این اثر را پاسخ به دغدغه‌های شخصی خود درباره شهدای جبهه مقاومت عنوان کرد و افزود: در مواجهه نخست با پیشنهاد ساخت اثری درباره شهید اسماعیل هنیه، بر این باور بودم که او «در آوارگی به دنیا آمد، آواره زندگی کرد و آواره و خیلی مظلومانه شهید شد»؛ لذا نباید در کار مستند هم مظلوم واقع شود.

جنگ ۱۲ روزه در قاب رمان «دو از ۱۰» منتشر شد

رمان «دو از ۱۰» با محوریت جنگ ۱۲روزه ایران و اسرائیل نوشته هاشم نصیری توسط نشر نشان منتشر شد.

«دو از ۱۰» فقط ادامه یک داستان نیست؛ پایان‌بندی یک سه‌گانه‌ای است که سال‌ها با شخصیت‌هایش نفس کشیده و حالا مخاطب را به یکی از پرتنش‌ترین و احساسی‌ترین مقاطع زندگی آنها می‌برد.

این رمان، در بستری از رخدادهای پرالتهاب منطقه، تنها به جنگ و عملیات نمی‌پردازد؛ بلکه از تنهایی، فقدان، امید، خیانت، وفاداری و تصمیم‌هایی سخن می‌گوید که می‌توانند سرنوشت افراد و حتی ملت‌ها را تغییر دهند. «دو از ۱۰» تلاش کرده تصویری داستانی از دنیای پیچیده جنگ‌های نوین، عملیات اطلاعاتی و رویارویی انسان‌هایی ارائه دهد که هرکدام خود را در جبهه حق می‌بینند. همین نگاه باعث شده شخصیت‌های داستان، صرفاً مهره‌های یک نبرد نباشند، بلکه انسان‌هایی با زخم‌ها، خاطرات، تردیدها و انگیزه‌های عمیق باشند.

هنرمندان در آیین تشییع پیکر کوروش زارعی از ویژگی‌های اخلاقی و کارنامه هنری او گفتند

کوروش زارعی اهل نفاق و ریا نبود

محمدمهدی پورعرب | ایرنا

مراسم وداع با زنده‌یاد کوروش زارعی، هنرمند فقید هنرهای نمایشی، صبح روز گذشته با حضور جمعی از مسئولان فرهنگی و هنری، هنرمندان، دوستان و علاقه‌مندان در حوزه هنری انقلاب اسلامی برگزار شد.

■■■

به گزارش «جوان»، آیین بدرقه زنده‌یاد کوروش زارعی، بازیگر و کارگردان تئاتر و مدیر سابق مرکز هنرهای نمایشی سوره، صبح روز سه‌شنبه ۱۹ آبان‌ماه ۱۴۰۵ با اجرای نجم‌الدین شریعتی و حضور جمعی از مسئولان فرهنگی و هنری، هنرمندان، علاقه‌مندان و خانواده این هنرمند در محوطه حوزه هنری انقلاب اسلامی برگزار شد.

این مراسم با قرائت آیاتی از قرآن کریم و پخش سرود جمهوری اسلامی ایران آغاز شد. همچنین در ادامه، ویدئویی از بخش‌هایی از بازی‌های کوروش زارعی و اظهارنظر هنرمندان درباره شخصیت و فعالیت‌های هنری او برای حاضران پخش شد.

در این مراسم حجت‌الاسلام والمسلمین محمد قمی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی با اشاره به شخصیت قرآنی و ویژگی‌های اخلاقی این هنرمند اظهار کرد: کوروش زارعی خادم قرآن بود؛ هنرمندی قرآنی، جهادی، انقلابی، مکتبی و متعهد. بسیاری به‌واسطه آغوش گشوده او احساس برادری با او داشتند و زارعی برای بسیاری از شما خاطراتی بی‌بدیل ساخته است.

حجت‌الاسلام قمی با یادآوری خاطرات خود از همراهی با زارعی در سفر به عراق افزود: در سفر به بصره، استقبال مردم عراق از او به‌عنوان هنرمندی بین‌المللی بسیار چشمگیر بود. همان‌جا می‌شد تواضع زنده‌یاد زارعی را دید و رفتار متواضعانه‌اش به‌روشنی نمایان بود.

او ادامه داد: زارعی اهل حرف و اندیشه بود؛ پیگیر، دلسوز و مدیری توانمند که تشریفاتی عمل نمی‌کرد. هیچ مانعی نمی‌توانست سد راهش شود و هرگاه کاری را به سرانجام می‌رساند، از انجام آن ذوق می‌کرد. او در بزنگاه‌های لازم اهل هزینه دادن بود و در کنار این ویژگی‌ها، ادب، تواضع و اخلاص را نیز در شخصیت خود جمع کرده بود.

■ مصداق بارز هنرمند مسئول و متعهد

پیمان جبلی، رئیس سازمان صداوسیما در آیین بدرقه زنده‌یاد کوروش زارعی، ضمن تسلیت درگذشت این هنرمند اظهار کرد: مرحوم زارعی مصداق روشن و بارز هنرمند مسئول، متعهد و وظیفه‌شناس بود. هنر قدرت است و قدرت مسئولیت می‌آورد. هنرمندی که به توانمندی خود و قدرت اثرگذاری هنر واقف باشد و این توانایی را در مسیر مسئولیت‌های اجتماعی، آرمان‌ها و باورهای خود قرار دهد، هنرمندی مسئول است.

جبلی ادامه داد: هنرمندی که قدرت هدایت، نفوذ و تأثیرگذاری بر افکار عمومی را به رسمیت بشناسد و از این ظرفیت در مسیر ارزش‌های اعتقادی، باورها، انگیزه‌ها و آرمان‌های ملی و انقلابی استفاده کند، هنرمندی مسئول شناخته می‌شود؛ حتی اگر برای پایبندی به باورها و مسئولیت اجتماعی خود، فرصت‌های مادی بسیاری را از دست بدهد و بر مواضعش مقاومت کند. هنرمندی که زمانه خود را به‌درستی بشناسد و در بزنگاه‌های تاریخی حضور فعال داشته باشد، هنرمندی مسئولیت‌شناس و متعهد است و کوروش زارعی از همین دست هنرمندان بود.

در ادامه این مراسم، حسین پارسایی، هنرمند تئاتر، با بیان اینکه خداحافظی با کوروش زارعی برایش دشوار است، گفت: برای من سخت است که با او خداحافظی کنم؛ چراکه آمدنش به حوزه هنری را با چشم خود دیده‌ام. دیدم چطور عاشقی کرد و قلبش برای نمایش‌های مذهبی و دینی می‌تپید. می‌دیدم چگونه فروتنانه، بی‌وقفه، با عشق و بی‌ریا و بدون گلایه و کنایه کار می‌کرد.

او ادامه داد: حتی در آخرین دیدار، جز شکر خدا و شکرگزاری چیزی از زبانش نشنیدم. بسیار رنج کشید، اما هرگز لب به شکایت باز نکرد؛ چراکه با خدا بود و هیچ‌گاه از کسی کینه نداشت. در بستر بیماری بود، اما تا آخرین لحظه زندگی ذکر خدا را فراموش نکرد و امیدوار به بخشش پروردگار بود.

■ کوروش زارعی اهل نفاق و ریا نبود

فاضل نظری شاعر، هنرمند و از همکاران زنده‌یاد کوروش زارعی، در آیین بدرقه این هنرمند، از ویژگی‌های شخصیتی، صداقت، باورمندی و تلاش‌های حرفه‌ای او گفت و تأکید کرد که زارعی هنرمندی بی‌نظیر بود که زندگی واقعی خود را به نمایش گذاشت.

نظری در این مراسم با اشاره به دشواری سخن گفتن از زارعی اظهار کرد: برایم از کوروش زارعی گفتن سخت نیست، اما یادآوری خاطراتی که دیگر امکان تکرارشان وجود ندارد، بسیار دشوار است. کوروش زارعی آدم معمولی نبود و شبیه نداشت. این‌طور نیست که بتوان افرادی مانند او را تکثیر کرد.

او با یادآوری مراسم خداحافظی خود از مرکز هنرهای نمایشی حوزه هنری گفت: آن زمان درباره کوروش زارعی گفتم که او بازیگر بود و بازیگر خوبی هم بود؛ کارگردان، هنرمند و مدیر اجرایی بود، اما پیش از هر چیز خودش بود. اگر به چیزی اعتقاد داشت و حرفی می‌زد، بی‌نقاب بود. اگر باوری را اعلام می‌کرد، آنچه بر زبان می‌آورد از جانش برمی‌خاست. شاید با برخی باورهای او همراه و موافق نبودم، اما می‌دانستم آنچه می‌گوید حقیقت دارد. گواهی می‌دهم که کوروش زارعی نفاق و ریا نداشت. او زندگی واقعی‌اش را به نمایش گذاشت و این بختی است که شاید در روزگار ما نصیب بسیاری از افراد نشود.

این هنرمند با تأکید بر صداقت و باورمندی زارعی ادامه داد: کوروش زارعی واقعی بود و این بخت را پیدا کرد که در حوزه اعتقاداتش فعالیت کند؛ چه چیزی از این شیرین‌تر است؟ در مواجهه با مرگ، پذیرش از دست دادن عزیزانم همیشه برایم دشوار بوده است.

نظری با اشاره به دوری زارعی از زادگاهش و تلاش‌های حرفه‌ای او بیان کرد: زارعی در تهران و قم غریب بود. او از بندرعباس آمده بود، اما به‌قدری خونگرم بود که احساس می‌کردیم ما مهمان او هستیم. من که توفیق همکاری با او را داشتم، می‌دیدم شب‌ها در محل کارش می‌ماند و چند کار را هم‌زمان پیش می‌برد. کوروش عمر پربرکتی داشت؛ عمری که بسیار بیشتر از ۵۴ سال بود.

او در پایان سخنانش با اشاره به درس‌آموزی از مرگ گفت: مرگ برای نصیحت کردن آدم کافی است و چه نصیحت‌کننده‌ای بهتر از مرگ؟ همه ما خواهیم رفت. تصور مرگ برای خود آدم بسیار دشوار است، چون میل به جاودانگی دارد و می‌توان بر این میل گریست. ما احساس مردن خودمان را نداریم، اما کوروش زارعی تا آخرین لحظه بر اعتقادات و باورهایش ایستاد.

■ پدرم برای خیلی‌ها پدری کرد

امیرعلی زارعی، فرزند زنده‌یاد کوروش زارعی، در آیین بدرقه پدرش با اشاره به ویژگی‌های اخلاقی و باورهای او گفت: کوروش زارعی فقط پدر من نبود؛ او برای خیلی از افراد پدری کرد. پدرم مثل کف دست، صاف و صادق بود. گاهی از او می‌پرسیدم چرا با همه خوب هستی؟ می‌گفت الگوی من امام حسین(ع) است و امام حسین(ع) با همه خوب بود. او تنها با یک قشر و کسانی که با ایران دشمنی داشتند، بد بود و با آنها سازش نمی‌کرد.

او در ادامه با اشاره به روزهای پایانی زندگی پدرش اظهار کرد: پدرم یک هفته خواب نداشت، اما حالا راحت خوابیده است.

امیرعلی زارعی با یادآوری دلبستگی پدرش به حوزه هنری افزود: پدرم می‌گفت حوزه هنری خانه من است. نمازش را در نمازخانه حوزه هنری می‌خواند و در رواق شهدای این مجموعه برای شهدا گریه می‌کرد. او برای شهدا بسیار زحمت کشید و در مسیر امام حسین(ع) قدم برداشت و امروز هم با پرچم «یا حسین» بدرقه می‌شود.

■ می‌توان هنرمند بود و سالم زندگی کرد

در ادامه این مراسم، ایوب آقاخانی، کارگردان و نویسنده تئاتر، با اشاره به رفاقت بیش از سه دهه‌ای خود با زارعی و شناخت نزدیک از زندگی او اظهار کرد: به حکم رفاقتی سی‌وچند ساله و شناخت دقیق از زوایای زندگی کوروش زارعی، امروز اینجا هستم تا درباره او صحبت کنم. همان روزی که کوروش و امیرحسین شفیعی در مرکز هنرهای نمایشی معرفی شدند، گفتم حرف زدن درباره کوروش، حرف زدن درباره یک پدیده است و هنوز حتی یک بند انگشت از این باور عقب ننشسته‌ام.

آقاخانی با اشاره به فعالیت‌های هنری و مدیریتی زارعی ادامه داد: کوروش کارهای زیادی کرد، تصدی‌گری فرهنگی داشت و هنرمند بود. بسیاری از کشورهای همسایه ما را به واسطه بازی او در مجموعه «یوسف پیامبر» می‌شناختند و هنوز هم می‌شناسند، اما برای من حتی این آثار و فعالیت‌ها، از جمله نمایش «اروند خونی» که خودم نوشته بودم و او با تلاش بسیار روی صحنه برد، به اندازه زیست ۵۴ ساله‌اش ارزشمند نیست.

این کارگردان تئاتر با تأکید بر ویژگی‌های شخصیتی زارعی گفت: کوروش زارعی برای نسل جدید این پیام را داشت که می‌توان هنرمند بود و سالم زندگی کرد، می‌توان پشت و رو نداشت، زلال و شفاف بود، مدیر فرهنگی بود و وارد سیاست‌بازی نشد و در عین حال سرافراز ماند و شکست نخورد. می‌توان سلیم‌النفس بود، امکانات زیادی داشت و حتی به اندازه یک بند انگشت از خط اخلاق خارج نشد. می‌توان خطا نکرد و همچنان انسان بود.

دبیر چهل‌وپنجمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر با اشاره به جایگاه زارعی در میان اهالی هنر بیان کرد: می‌توان کارهای بسیاری انجام داد، نقد و ناسزا شنید، اما زمانی که سر بر زمین گذاشتیم و همین‌جا آرمیدیم، همچنان سربلند باشیم و حتی منتقدانمان در برابرمان تعظیم کنند. این حد از پیروزی برای من رشک‌برانگیز است. به کوروش زارعی گفته بودم که به او حسادت می‌کنم و اکنون هم حسودی می‌کنم؛ حتی به شیوه رفتنش نیز حسادت می‌کنم.

در پایان این آیین بدرقه حجت‌الاسلام قمی بر پیکر کوروش زارعی نماز خواند. بدرقه پیکر زنده‌یاد کوروش زارعی تا پل کالج توسط مردم و هنرمندان پایان‌بخش این مراسم بود.

مستند

مستند «جانشین»؛ بررسی نظرات یک اسلام‌شناس آلمانی در مورد مسئله جانشینی پیامبر اسلام(ص)

■ محمد یوسف‌نیا

مستند «جانشین» تازه‌ترین اثر فطرس مدیا، با محوریت پژوهش‌های ویلفرد مادلونگ، اسلام‌شناس برجسته آلمانی و استاد پیشین دانشگاه آکسفورد، به بررسی یکی از مهم‌ترین مناقشات تاریخ اسلام و بازنگری این پژوهشگر در مسئله جانشینی پیامبر اسلام می‌پردازد.

مستند «جانشین» با تمرکز بر یافته‌های تاریخی و قرآنی ویلفرد فردیناند مادلونگ (۱۹۳۰-۲۰۲۳)، روایتی متفاوت از مسئله جانشینی حضرت محمد(ص) ارائه می‌کند؛ مسئله‌ای که از نخستین روزهای پس از رحلت پیامبر آغاز شد و به یکی از اصلی‌ترین زمینه‌های اختلاف میان مسلمانان تبدیل شد.

مادلونگ، از برجسته‌ترین پژوهشگران غربی در حوزه تاریخ و اندیشه اسلامی، در سال ۱۹۹۷ کتاب مشهور خود با عنوان «جانشینی محمد» را منتشر کرد. او در این اثر، با بررسی منابع تاریخی و آیات قرآن، به بازخوانی مناقشات سیاسی پس از رحلت پیامبر پرداخت و بر جایگاه علی بن ابی‌طالب(ع) و حقوق خاندان پیامبر در مسئله جانشینی تأکید کرد.

با این حال، نزدیک به دو دهه بعد، این پژوهشگر آلمانی در بازنگری تازه‌ای از مطالعات خود، به نتیجه‌ای متفاوت دست یافت؛ نتیجه‌ای که این بار نام حضرت فاطمه زهرا(س) را در مرکز مسئله جانشینی قرار می‌داد. به باور مادلونگ، حضرت فاطمه زهرا، مهم‌ترین فرد برای جانشینی حضرت محمد بوده‌است.

شهادت پیامبر اکرم در سال یازدهم هجری، جامعه مسلمانان را با یکی از بنیادی‌ترین مسائل سیاسی و دینی خود مواجه ساخت: تعیین جانشین پیامبر و چگونگی انتقال رهبری جامعه اسلامی. جامعه‌ای که در دوران حیات پیامبر، وحدت سیاسی و دینی آن حول شخصیت و اقتدار وی شکل گرفته‌بود، پس از رحلت او با اختلاف‌نظر درباره مبنای مشروعیت جانشینی روبه‌رو شد.

این مناقشه از نخستین ساعات پس از شهادت پیامبر آغاز شد و در جریان اجتماع گروهی از انصار و مهاجران در سقیفه بنی‌ساعده، به بیعت با ابوبکر به‌عنوان نخستین خلیفه انجامید. با این حال، مسئله جانشینی به تصمیم سیاسی سقیفه محدود نماند و به یکی از مهم‌ترین زمینه‌های اختلاف تاریخی و اعتقادی میان مسلمانان تبدیل شد.

در مطالعات جدید تاریخ اسلام نیز مسئله جانشینی پیامبر همواره از موضوعات اصلی پژوهش بوده است. یکی از پژوهشگرانی که با بازخوانی انتقادی این مسئله به نتایجی متفاوت از برخی رویکردهای پیشین رسید، ویلفرد فردیناند مادلونگ (Wilferd Ferdinand Madelung)، اسلام‌شناس آلمانی و استاد دانشگاه آکسفورد بود.

مادلونگ در کتاب جانشینی محمد: پژوهشی درباره خلافت نخستین، با بررسی منابع تاریخی و آیات قرآن، مسئله حق جانشینی علی بن ابی‌طالب را از منظری تازه مطالعه کرد. با این حال، پژوهش او به این نتیجه محدود نماند. وی در نوشته‌های متأخر خود، با بازنگری در قواعد قرآنی وراثت، دیدگاهی مطرح کرد که بر اساس آن، حضرت فاطمه(س)، دختر پیامبر اسلام، وارث اصلی و جانشین مشروع او شناخته می‌شد (Madelung, 2014, pp. 5–6).

یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه مادلونگ، تحولات سیاسی و اعتقادی نخستین سال‌های پس از رحلت پیامبر اسلام بود. او با رویکردی که در بخشی از مطالعات غربی پیشین رواج داشت و پیدایش تشیع را عمدتاً پدیده‌ای متعلق به دوره‌های متأخر تاریخ اسلام می‌دانست، موافق نبود. از نظر مادلونگ، ریشه اختلاف درباره جانشینی پیامبر را باید در همان نخستین منازعات سیاسی و خانوادگی پس از رحلت او جست‌وجو کرد؛ منازعاتی که بعدها در شکل‌گیری هویت‌های مذهبی و اختلافات کلامی جهان اسلام نقش ایفا کردند. مادلونگ در توضیح منشأ علاقه خود به تاریخ اسلام، به دوران تحصیل در مصر اشاره کرده و آشنایی با تاریخ اسلام در جریان مطالعات زبان و ادبیات عرب را از عوامل اصلی توجه خود به این موضوع دانسته است. این علاقه سرانجام به انتشار یکی از شناخته‌شده‌ترین آثار او در حوزه تاریخ صدر اسلام انجامید. مادلونگ در سال ۱۹۹۷ کتاب جانشین محمد(ص)، پژوهشی در باب خلافت نخستین را منتشر کرد؛ اثری که به بازخوانی مسئله جانشینی پیامبر، شکل‌گیری خلافت نخستین و منازعات سیاسی مربوط به آن اختصاص داشت.

پرسش محوری این پژوهش آن بود که مشروعیت جانشینی پیامبر بر چه مبنایی استوار بوده و چه کسی از حق بیشتری برای تصدی رهبری جامعه اسلامی برخوردار بوده است. مادلونگ برای پاسخ به این پرسش، مطالعه خود را صرفاً به گزارش‌های مربوط به اجتماع سقیفه محدود نکرد. او در کنار بررسی منابع تاریخی، به قرآن به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین منابع برای شناخت نظام ارزشی و حقوقی جامعه نخستین اسلامی توجه کرد. در دیدگاه متأخر مادلونگ، واقعه سقیفه تنها نقطه آغاز اختلاف بر سر خلافت نیست؛ بلکه رویدادی است که در آن، قواعد مشروعیت سیاسی و حقوق خانوادگی پیامبر با یکدیگر پیوند می‌یابند. از این منظر، مسئله جانشینی حضرت فاطمه به یکی از عناصر اصلی فهم منازعه قدرت در نخستین روزهای پس از رحلت پیامبر تبدیل می‌شود.

نظریه متأخر مادلونگ درباره جانشینی حضرت فاطمه، با وجود تأکید بر حقوق خاندان پیامبر، با مبانی شناخته‌شده الهیات امامیه تفاوت دارد. در اندیشه امامیه، جانشینی پیامبر در قالب مفهوم امامت تبیین می‌شود. بر اساس این مبنا، امامت منصبی الهی است که مشروعیت آن از نص و نصب الهی ناشی می‌شود، نه از قواعد متعارف وراثت یا انتخاب اجتماعی. در این چارچوب، علی بن ابی‌طالب به‌عنوان جانشین منصوب پیامبر شناخته می‌شود و مشروعیت امامت او به دلایل نقلی و کلامی، از جمله روایات مرتبط با غدیر خم، استناد داده می‌شود.

تفاوت دیدگاه نخستین و متأخر او در آن است که در صورت‌بندی جدید، جایگاه فاطمه تنها به استمرار نسب پیامبر یا ارتباط خانوادگی با علی محدود نمی‌شود، بلکه او به‌عنوان وارث مستقیم پیامبر و صاحب حق جانشینی مطرح می‌شود.

مستند «جانشین» با بازخوانی این تحول فکری، به بررسی جایگاه حضرت فاطمه(س) در پژوهش‌های مادلونگ می‌پردازد؛ «جوان» به زودی با عوامل و دست‌اندرکاران این مستند گفت‌وگو می‌کند.